

(ה)ועדה המיעצת של הנשיא לענייני פליטים מדיניים

ממשלתי-למחצה של 11 אישי ציבור שמינה נשיא ארצות-הברית פרנקלין דלנו רוזולט באפריל 1938, לתאם את עבודת סוכנויות הפליטים הפרטיות בארצות-הברית ולייעץ לממשלו בהתוויית מדיניות ביחס לפליטים. בין חברי הוועדה היו המילטון פיש ארמסטרונג, עורך כתב-העת 'foreign Affairs'; סמיואל קורט ממועצת הכנסיות הפדרלית (Federal Council Of Churches); ג'וזף רמל, ארכיגמון ניו-אורלינס; הרב סטיון שמואל ויז, מראשי המנהיגים היהודים; ופרופסור ג'וסף צ'מברלין מאוניברסיטת קולומביה. ג'ימז מקדונלד, מי שהיה הנציב העליון לענייני פליטים של חבר-הלאומים, היה יושב-ראש הוועדה, וג'ורג' וורן היה המזכיר בפועל. לרוב פעלה הוועדה המיעצת בזהירות מאחורי הקלעים, מגיעה היו בעיקר עם 'משרד החוץ של ארצות-הברית', וכמעט שלא היתה לה כול גישה לנשיא.

עד להצטרפותה של ארצות-הברית למלחמה (7 בדצמבר 1941) היתה הוועדה פעילה מאוד. היא נטלה חלק במאמצים ליישב פליטים בסוסואה (Sosua) שברפובליקה הדומיניקנית. הוועדה מילאה תפקיד חשוב בתוכנית של ממשל רוזולט שעקפה את מערכת ההגירה הסדירה כדי להביא למקום מיבטחים בארצות-הברית 2,000 פליטים מדיניים ואישי-רוח שנשקפה להם סכנה. ניתנה להם אשרת כניסה זמנית של תיירים, והם היו רשאים להאריכה עד אין סוף, מתוך עקיפה ברורה של החוק. הוועדה היתה אחראית לסינון רשימות הפליטים המדיניים ואישי-הרוח שהגישו הסוכנויות הפרטיות לסיוע לפליטים. שמות שאושרו היו נשלחים למשרד החוץ, מלווים בהמלצה לתת להם אשרת כניסה לארצות-הברית.

פעמיים, שתיהן לפני הצטרפות ארצות-הברית למלחמה, הביעה הוועדה התנגדות נמרצת לצעדי משרד החוץ שנועדו לשבש את כניסת המהגרים. בספטמבר 1940 פעל משרד החוץ, בראשותו של סגן השר ברקנריג' לונג, לשים קץ להסדר המיוחד של מתן אשרות תייר לפליטים מדיניים ואישי-רוח. הדבר אירע חודשיים בלבד אחרי הפעלת ההסדר. לונג טען שמרגלים נאצים ומחבלים ניסו להיכנס לארצות-הברית במסווה של פליטים. הוועדה הצליחה אז להיפגש עם הנשיא רוזולט בנושא זה, אך הוא סירב להתחייב ברור. בעזרת משרד המשפטים הצליחה הוועדה להשיג פשרה ולפיה הוארך ההסדר עד אמצע 1941, אך על בסיס מצומצם מאוד.

ב-1941 אירעה התנגשות שנייה בין הוועדה ובין לונג ומשרד החוץ. ביולי 1941 קיצץ משרד החוץ באורח קיצוני את מספר הנכנסים לארצות-הברית בשיטת המכסות השגרתית. הנפקת אשרות צומצמה ל-25% מהמכסות המותרות. שוב הושמע הטיעון שגורמים חתרניים עלולים להסתכן לארצות-הברית. שוב פנתה הוועדה לרוזולט, ושוב התחמק הנשיא מהנושא. השינוי היחיד שהשיגה הוועדה ממשרד החוץ היה הנהגת שיטה סבוכה לערעור על דחיית בקשות. ההסדר ההוא גרם הקלת-מה.

אחרי הצטרפות ארצות-הברית למלחמה שותקה פעולת הוועדה כמעט כליל. בספטמבר 1942 הצליחה הוועדה לשכנע את הממשלה להעמיד אשרות כניסה ל-5,000 ילדים יהודים בצרפת שהוריהם שולחו לפולין בגירושי ההמונים של אותו קיץ. לרוע המזל לא הרשו הנאצים לילדים לצאת מצרפת. אחרי-כן שוב לא פעלה הוועדה, אף שמפעם לפעם ניסתה להפעיל לחץ מתון על משרד החוץ לשנות את מדיניות ההגירה הנוקשה שלו. בדצמבר 1943 נערכה הישיבה המתועדת האחרונה של הוועדה. מתוך 61 הישיבות שקיימה הוועדה, נערכו עשר בלבד אחרי הצטרפות ארצות-הברית למלחמה.

אחד מגורמי חולשתה של הוועדה היה אי-הוודאות במימונה. למרות היותה ועדת נשיא, לא זכתה במימון מכספי הממשלה. הג'וינט סיפק את מרבית תקציבה הזעום שהסתכם ב-\$15,000 לשנה. זמן מה כיסו ארגונים ציוניים מחצית העלויות, אך ב-1941 פסקו הארגונים הללו לתרום, מכיוון שהשינויים בחוקי ההגירה לא איפשרו עוד לוועדה לסייע למנהיגים ציונים פליטים, ומכיוון שקרנות הציונים סבלו ממחסור. ועדות הסיוע הקתולית והפרוטסטנטית לפליטים תרמו כול אחד \$500 בלבד בכל שבע שנות קיומה של הוועדה.